

surprise, interest and a significant reduction in anger, suffering, and fear. These transformational changes are evidence of increased motivation to improve their own reproductive health.

It is proved that changes in a number of physiological indicators in the studied and ascertained an increase in the endurance of the cardiovascular system of the body, and normalization of the psychoemotional state as a whole.

Keywords: reproductive sphere, psychogenic infertility, emotions, psychoemotional state, reserve of the vascular system with Ruthier.

УДК 159.923: 378: 61

Н.Я. Синявська

ВИЗНАЧЕННЯ ТИПУ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЯК АДАПТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Характер подібний на дерево, а репутація – його тінь.
Ми турбуємося про тінь, а насправді треба думати про дерево.
Авраам Лінкольн.

Н.Я. Синявська. Визначення типу особистості студентів – медиків як адаптаційного потенціалу для формування майбутніх лікарів. У статті розглянуто сутність поняття "акцентуації", проаналізовано її типи та вплив не тільки на формування характеру, а й на особистість в цілому. З'ясовано, що від особливостей характеру людини залежить її поведінка та ставлення до навчання. Акцентовано, що при досягненні граничних величин кількісної вираженості тієї чи іншої риси характеру виникає її певна акцентуація, яка трактується як крайні варіанти норми, як результат посилення окремих рис. Представлено результати дослідження акцентуацій характеру серед студентів – медиків за методикою К. Леонгарда; встановлено найбільш поширені, домінуючі та найменш поширені типи акцентуацій серед них. Підкреслено, що акцентуації характеру слід враховувати при виборі фахової спеціалізації для коригування їх негативного впливу на професійну самореалізацію.

Ключові слова: акцентуація, типи акцентуації, характер, типологія характерів, особистість.

Н.Я. Синявская. Определение типа личности студентов – медиков как адаптационного потенциала для формирования будущих врачей. В статье рассмотрена сущность понятия "акцентуации", проанализированы ее типы и влияние не только на формирование характера, но и на личность в целом. Установлено, что от особенностей характера человека зависит его поведение и отношение к учебе. Акцентируется, что при достижении предельных величин количественной выраженности той или иной черты характера возникает ее определенная акцентуация, которая трактуется как пограничный вариант нормы, как результат усиления отдельных черт. Представлены результаты исследования акцентуаций характера среди студентов-медиков по методике К. Леонгарда; установлены наи-

более распространенные, доминирующие и наименее распространенные типы акцентуаций среди них. Подчеркнуто, что акцентуации характера следует учитывать при выборе специализации для корректировки их негативного влияния на профессиональную самореализацию.

Ключевые слова: акцентуация, типы акцентуации, характер, типология характеров, личность.

Постановка проблеми. Система охорони здоров'я в Україні потребує нових кваліфікованих кадрів для надання населенню якісної медичної допомоги. Головним невикористаним потенціалом у медицині нашої країни був і залишається людський фактор. Люди різняться між собою не тільки акцентуаційними рисами. Незважаючи на наявність в особистості рис середнього рівня, індивідуальності різняться між собою притаманними їм якостями. Поведінка студента-медика першого курсу залежить від того, у якій родині він зростав, де навчався й спілкувався. На початку навчання студенти можуть мати досить мало схожого між собою, але спільність життєвих обставин відпрацьовує схожі риси та реакції в різних людей.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблематика акцентуацій характеру і суміжних з нею проблем порушень поведінки у вітчизняній психології вивчена досить детально, але в основному щодо підліткового віку. Однак окремі аспекти визначення типу особистостей студентів-медиків як адаптаційного потенціалу для формування майбутніх лікарів вивчені ще недостатньо. Психологічні механізми здійснення особистості теоретично вивчалось серед усіх вікових груп, без прикріплення до професійного напрямку (С.Д. Максименко, К. Леонгард [9, 13, 12, 5]). Питання психокорекції переживання негативних станів вивчалось серед дітей та молоді (С.Д. Максименко [11, 24, 8]). Соціально-психологічні фактори адаптації і дезадаптації у зв'язку з акцентуаціями характеру вивчалися серед військових курсантів та загальної соціальної групи (В.Я. Семке [22]). Т.І. Михайловою досліджувався психофізіологічний базис агресивності у зв'язку з акцентуаціями характеру, однак це дослідження не стосувалося майбутніх лікарів [17]. Науковцями досліджувалися акцентуації характеру та вибір професії, професійний відбір, психологія праці та гідності (К. Леонгард К.[15], М.С. Корольчук [3], Г. Резяпкина [21], Н.С. Пряжников [20]), проводився аналіз професійного стресу та соціального психологічного забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах (А.Б. Леонова [6], М.С. Корольчук [2]), однак ці аспекти не вивчалися серед майбутніх лікарів. Не досліджувалася також роль акцентуації особистості в самореалізації, особистісному розвитку, саморегуляції, характерології, управлінні поведінкою, роль творчої стратегії з наступним створенням моделі освітньої програми саме серед молоді вищих медичних навчальних закладів (В.О. Колісниченко [1], В.О. Лефтеров [7], В.О. Моляко [18],

В.В. Пономаренко [19], В.В. Сериков [23]). Підсумовуючи, зазначимо, що в сучасній вітчизняній психології бракує емпіричних досліджень акцентуації характеру студентів – медиків, тому їх вивчення має важливе значення для вирішення цілого ряду професійних завдань підготовки фахівців медичних професій.

Метою статті є представлення результатів дослідження акцентуації характеру серед майбутніх лікарів за методикою К. Леонгард задля збереження психічного здоров'я та подальшої екологізації навчання у вищих медичних закладах.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження."У кожної людини є три характери:один – для оточуючих, другий – справжній та третій, який їй здається істинним", – писав Жан-Батист Кар. Саме характер визначає лікарів як особистостей, впливає на їх дії в певних ситуаціях. У перекладі з грец. "характер" – це "чеканка", "прикмета". Дійсно, характер – це особливі прикмети, які набуває людина, живучи в суспільстві [13]. Характер людини – це те, що визначає її значущі вчинки, а не випадкові реакції на ті чи інші стимули чи обставини, що склалися. Вчинок людини з характером майже завжди свідомий й обміркований, може бути пояснений та виправданий іншими людьми. Говорячи про характер, ми, зазвичай, маємо на увазі здатність людини бути самостійною, послідовною, незалежно від обставин, проявляючи свою волю і наполегливість, цілеспрямованість і завзятість. Безхарактерна людина в цьому сенсі -це та, яка не виявляє подібні якості ні в діяльності, ні в спілкуванні з людьми, пливе за течією, залежить від обставин, керована ними [10].

Існує поділ рис особистості людини на мотиваційні й інструментальні. Мотиваційні риси спонукають, направляють діяльність, підтримують її, а інструментальні надають їй певного стилю. Характер можна віднести до числа інструментальних особистісних властивостей. Від нього більше залежить не зміст, а манера діяльності людини.

Перерахуємо основні риси особистості, які входять до складу характеру людини. По-перше, це ті властивості особистості, які визначають вчинки людини у виборі цілей діяльності (більш-менш важких). Тут як певні характерологічні риси можуть проявитися раціональність, ощадливість чи протилежні їм якості. По-друге, у структуру характеру включені риси, які відносяться до мотиваційних дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей: наполегливість, цілеспрямованість, послідовність та інші, а також альтернативні їм (як свідчення відсутності характеру). У цьому плані характер наближається до темпераменту.

По-третє, до складу характеру входять суто інструментальні риси, безпосередньо пов'язані з темпераментом: екстраверсія-інтроверсія, спокій-тривожність, стриманість-імпульсивність, переключення-ригідність тощо

[10, 13]. Своєрідне поєднання всіх цих рис характеру в одній людині дозволяє віднести її до певного типу. Кількість рис характеру, які зафіксовані людським досвідом і знайшли позначення в мові, надзвичайно велика, їх налічується понад тисячу найменувань. Тому перерахування і опис варіюваних рис характеру недоцільне, до того ж чітка класифікаційна схема (крім самого загального віднесення їх до одного із зазначених вище відносин особистості) у психології відсутня. Варіативність рис характеру виявляється не тільки в їх якісному різноманітті і своєрідності, а й у кількісній вираженості. Є люди більш-менш підозрілі, більш-менш щедрі, більш-менш чесні і відверті.

Коли кількісна вираженість тієї чи іншої риси характеру досягає граничних величин і виявляється у крайній межі норми, виникає так звана акцентуація характеру.

Поняття "характер" детально розглянуто С.Д. Максименком в підручнику "Загальна психологія" [10]. Особливості формування емоційної компетентності майбутнього лікаря вивчалося О.О. Лазуренко [4], а питання самоактуалізації розвитку особистості піднімалося ще Абрахамом Маслоу (1908-1970 р.) [14].

Характер людини – це те, що визначає її значущі вчинки, а не випадкові реакції на ті чи інші стимули чи обставини, що склалися. Вчинок людини з характером майже завжди свідомий і обміркований, може бути пояснений і виправданий, принаймні, з позицій чинної особи.

Акцентуація характеру – це надзвичайне підсилення окремих рис характеру, за якого наявні відхилення в психіці й поведінці людини, що не виходять за межі нормативної поведінки, але межують з патологією [11]. Акцентуація характеру – це крайні варіанти норми як результат посилення його окремих рис. При цьому в індивіда проявляється підвищена уразливість до одних стресогенних факторів при його стійкості по відношенню до інших. Слабка ланка в характері людини найчастіше виявляється лише в тих важких ситуаціях, які з необхідністю вимагають активного функціонування саме цієї ланки. Усі інші труднощі, що не стосуються вразливих точок характеру даного індивіда, можуть переноситися ним без напруги і зривів, не доставляючи ніяких неприємностей ні оточуючим, ні йому самому. Акцентуація характеру при вкрай несприятливих обставинах може призвести до патологічних порушень і змін у поведінці особистості, до психопатології; але зведення її до патології є неправомірним. Особистості з яскраво вираженим оригінальним психічним складом називаються акцентуйованими. В будь-якому колективі (і в дитячому, і у дорослому) завжди можна зустріти їх представників. Генеза – це свобода, відкритість світу, створення безлічі можливостей існування і вільний вибір, вирішення проблем існування – це характеристика творчого стану

особистості. Розвиток є лише тоді, коли дитина в специфічній формі власної активності розкодує і розгортає, і робить своєю цю предметну психіку, формуючи свою власну [2]. Але надмірно повільні темпи рухів флегматика, терплячиста та монотонна мовлення, нерівноваженість холерика, коли потрібна витривалість та терплячість не сприяє успіху, що вимагає рухливості і впливу на інших. Слабкість збудливості та загальмованість меланхоліка призводять до нерішучості, боязливості, неконтактності з іншими. Схильність сангвініка захоплюватися новим, нудьгування впродовж важливої, але одноманітної діяльності зменшує активність діяльності, спричинений потяг до іншого, нового, модного [10].

Акцентуовані особистості – це не патологія. Це ті особистості, які явно виділяються на фоні середнього рівня. Існують риси особистості, які за певних умов можуть розвиватися у двох напрямках: позитивному та негативному. Існування особистості як соціального феномену, що саморозвивається вращенням себе в культуру актуалізації власних біологічних, соціальних потенцій і творчого досягнення світу, має безліч можливостей компенсації власних недоліків [13]. За нормальних умов такі особистості стають яскравими, небуденними, притягуючи до себе оточуючих, за небажаних умов з такими особистостями ми пов'язуємо уявлення про соціальну чи навіть психологічну патологію (комплекс неповноцінності, боязкість натовпу, самотність, агресивність та ін.).

Характер – це індивідуальне своєрідне сполучення істотних властивостей особистості, що виявляється в її особливості [10].

Нужда – стрижень, що пронизує особистість в її житті, з'єднуючи в складну цілісність біологічне і соціальне; той вектор, на якому сходяться і виявляються в єдиному вихідному біологічне і соціальне. І це є витoki, джерела, а з іншого боку – це є вичерпне закінчення життя.

Особистість – форма існування психіки людини, яка являє собою цілісність, здатність до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності та самореалізації; та має свій унікальний і неповторний внутрішній світ [13]. Психічне здоров'я слід розуміти як аспект здоров'я взагалі, що підкреслює стан душевного комфорту, відсутність патопсихологічних проявів та здатність до ефективної діяльності і саморегуляції у відповідності до власних (відрефлексованих) цілей і інтересів людини [15].

Креативна психічна система не може існувати сама по собі, вона повинна мати протилежність – "не я" (таємницю, невідоме в предметі), які перебувають у неперервному взаємозв'язку і суперечностях [12]. Структура обдарованої особистості набуває гармонійності внаслідок максимального розвитку під впливом соціальних факторів тих здібностей людини, що створюють домінуючу спрямованість її особистості, яка надає сенс її життєдіяльності [24].

Риси, які роблять особистість акцентуваною, природжені. Вони залишають відбиток на особистості в цілому. От чому спілкування з акцентуваними особистостями потребує від педагога, вихователя, керівника особливого підходу та делікатності. Адже потрібно зовсім мало, щоб привести таку особистість до межі зриву. А вчасно надана допомога, підтримка, розуміння, прийняття індивідуальних особливостей здатні зробити таку людину яскравою особистістю. "Самореалізація відбувається лише в тій діяльності, яка передбачає відкриття нових якостей, перспектив, тобто передбачає розвиток і розширення усвідомлення" [16]. "Людина самореалізується там, де вона втілюється в тому, що вона створює. У випадку відсутності самореалізації з точки зору первинного соціального визначення матимемо соціальну дезадаптацію, а отже, не розвиток і ускладнення, а інволюцію і спрощення особистості" [16].

За М.Д. Левітовим, психічні стани – це цілісна характеристика психічної діяльності за певний період часу, яка показує своєрідність протікання психічних процесів в залежності від предметів і явищ діяльності, що відображається в психічних властивостях особистості [8].

За Абрахамом Маслоу (1908-1970 р.), принципом гуманістичної психології є відповідальність і вільний вибір. Уникання свободи не дає можливості досягти справжності. Руйнівні сили в людях є результатом незадоволення базових потреб. Ієрархія потреб за Маслоу: фізіологічні потреби – безпека – надійність – захист; належність до свого кола; потреба в повазі, самоповазі, схваленні; право вільного вибору для самореалізації, звернення своєї місії, осягнення покликання долі внаслідок неперервної самоактуалізації потенційних здібностей; повне пізнання або прийняття своєї власної споконвічної природи, прагнення до єдності-синергії, особистості [14].

Один із відомих психологів – німецький професор медицини Карл Леонгард в середині ХХ ст. висунув думку про те, що характер та наша особистість побудовані на сукупності певних рис, їх виразності. Він вважав, що акцентуації характеру – це надмірно виражені риси характеру і темпераменту. Рівною мірою і в рівному значенні використовують обидва терміни – акцентуована особистість і акцентуація характеру. Без розуміння терміну "акцентуації" нормою слід було б вважати лише середню посередність, а будь-яке відхилення від неї розглядати як патологію. К. Леонгард навіть вважав, "що людина без натяку на акцентуацію хоча і не схильна розвиватися в несприятливу сторону, але настільки ж маловірогідно, що вона скільки-небудь відрізняється в позитивну". Акцентуованими особистостям, навпаки, властива готовність до особливого розвитку, позитивного або ж, навпаки, соціально негативного.

Узагальнюючи сказане, можна відмітити, що акцентуація є не патологією, а крайнім варіантом норми. Емоційна компетентність (когнітивний, соціальний, регуляторний, емпатійний компоненти) – засіб соціалізації та адаптації майбутнього лікаря, коли пізнання власної емоційної сфери приводить до оволодіння регуляцією власних емоційних станів [4].

За Леонгардом [5], перший тип характеризує особистість з високою життєвою активністю; другий – особу з підвищеною дратівливістю, нестриманістю, агресивністю, похмурістю; третій – характеризується глибоким емоційним життям; четвертий – схильністю до педантизму; п'ятий – має підвищену тривожність; шостий – схильність до перепадів настрою; сьомий – демонстративність поведінки; восьмий – неврівноваженість поведінки; дев'ятий – схильність до швидкої втомлюваності; десятий – вираженість емоційного реагування.

К. Леонгард розробив одну з перших типологій, які допомогли вирішити такі завдання нашого дослідження:

- Вивчення сутності поняття "акцентуація";
- Опис акцентуації рис характеру;
- Проведення тестування студентів-медиків (за його методикою).

Інтерпретувавши тест Карла Леонгарда, питання були поділені на 10 блоків, які відповідають даним типам акцентуації характеру і перевірено, які типи особистостей переважають у людей, що вирішили присвятити життя медицині. Цікавила різниця типів в залежності від віку, статі. Проведено опитування студентів всіх курсів навчання, інтернів та лікарів, які вже закінчили університет, виклавши в соціальні мережі розроблену нами GoogleForms. Було опитано 650 осіб віком від 17 до 30 років. Питання були викладені в блоки, номер блоку питань відповідає певному типу особистості, вказаного під цим номером. Питання передбачали відповідь "так" або "ні".

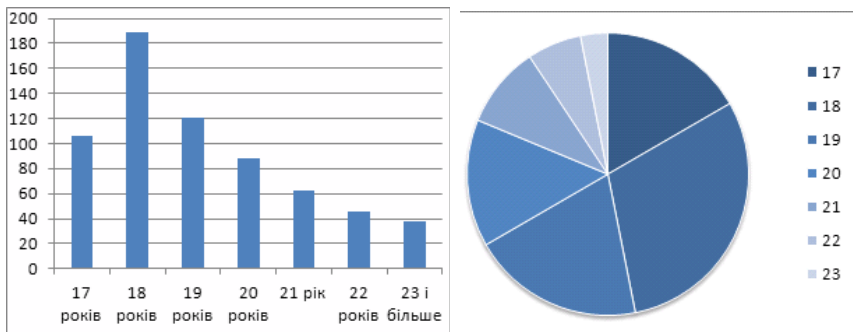

Рис. 1. За віком: Всього опитано 650 осіб, з них

- до 17 років – 106 ос., що складає 16%;
- 18 років – 189 ос., що складає 29%;
- 19 років – 121 ос., що складає 19%;
- 20 років – 88 ос., що складає 14%;
- 21 рік – 62 ос., що складає 9%;
- 22 роки – 46 ос., що складає 7%;
- 23 та більше – 38 ос., що складає 6%.

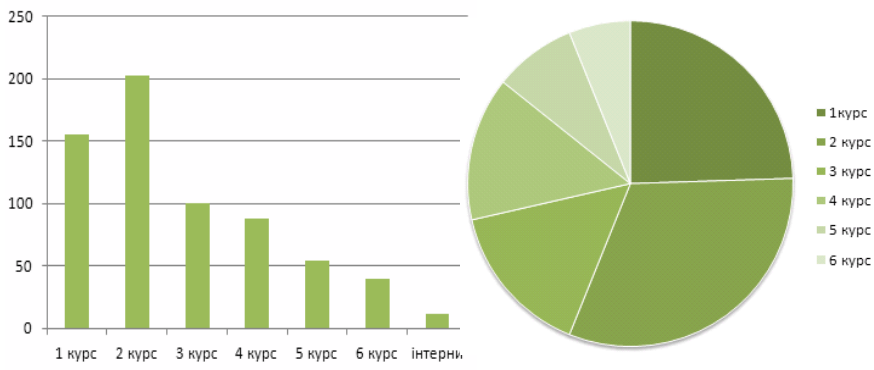
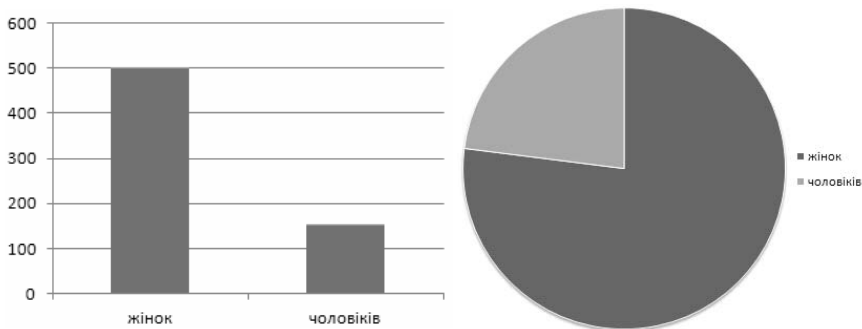
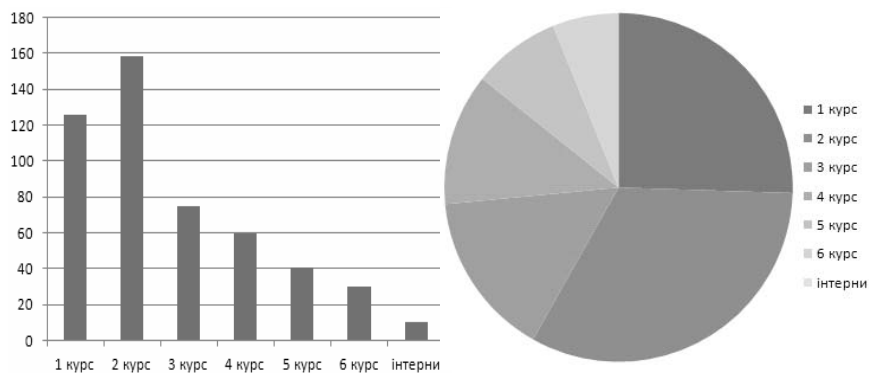

Рис. 2. За курсом: Всього опитано 650 осіб, з них

- 1 курс – 155 ос., що складає 24%;
- 2 курс – 202 ос., що складає 31%;
- 3 курс – 100 ос., що складає 15%;
- 4 курс – 88 ос., що складає 14%;
- 5 курс – 54 ос., що складає 8%;
- 6 курс – 40 ос., що складає 6%;
- Інтерни і ті, що вже закінчили навчання – 11 ос., що складає 2%.

*Рис. 3. За статтю: Всього опитано 650 осіб, з них
 - жінок - 500 ос., що складає 77%;
 - чоловіків - 150 ос., що складає 23%.*

*Рис. 4. За статтю: Всього опитано 650 осіб,
 у тому числі за курсом жінок 500 осіб
 - 1 курс – 126 ос., що складає 25%;
 - 2 курс – 158 ос., що складає 32%;
 - 3 курс – 75 ос., що складає 15%;
 - 4 курс – 60 ос., що складає 12%;
 - 5 курс – 41 ос., що складає 8%;
 - 6 курс – 30 ос., що складає 6%;
 - Інтерни і ті, що вже закінчили навчання – 10 ос., що складає 2%;*

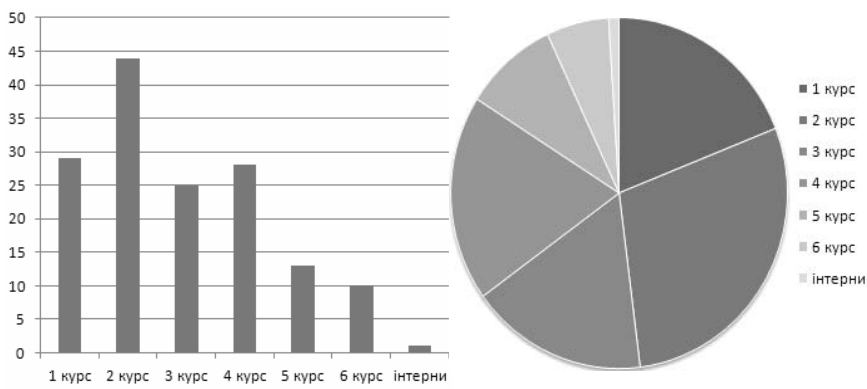

Рис. 5. За статтю: Всього опитано 650 осіб, у тому числі за курсом чоловіків 150 осіб

- 1 курс – 29 ос., що складає 19%;
- 2 курс – 44 ос., що складає 29%;
- 3 курс – 25 ос., що складає 17%;
- 4 курс – 28 ос., що складає 19%;
- 5 курс – 13 ос., що складає 9%;
- 6 курс – 10 ос., що складає 6%;

- Інтерни і ті, що вже закінчили навчання – 1 ос., що складає 1%

Результати тестування у відсотках. Гіпертимний тип.

Відрізняється майже завжди гарним, навіть злегка піднесеним настроєм, високим життєвим тонусом, енергією, нестримною активністю. Постійне прагнення до лідерства, притому неформальному. Гарне почуття нового поєднується з нестійкістю інтересів, а велика товариськість – з нерозбірливістю у виборі знайомств. Легко освоюється в незнайомій обстановці. Погано переносить самотність, розмірений режим, одноманітну обстановку, монотонний і вимагає дріб'язкової акуратності працю, вимушене неробство. Переоцінка можливостей, оптимізм. Короткі спалахи роздратування є наслідком прагнення придушити активність і лідерство оточуючих. Самооцінка зазвичай непогана (рис. 6).

Результати тестування у відсотках. Збудливий тип.

Підвищена дратівливість, нестриманість, агресивність, похмурість, "занудливість", але можливі улесливість, послужливість (як маскування). Схильність до хамства і нецензурної лайки або мовчазності, сповільненості в бесіді. Активно і часто конфліктує (рис.7).

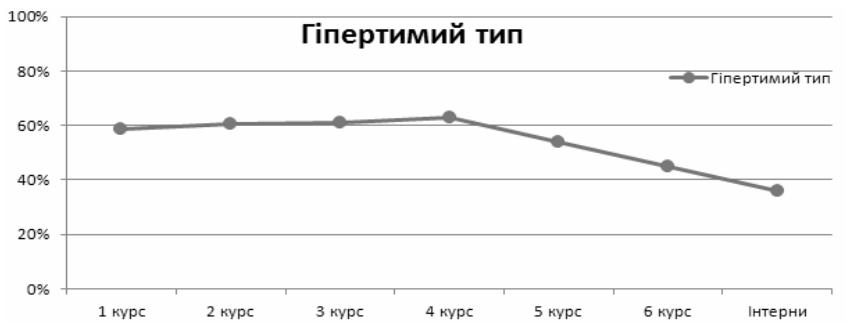

Рис. 6

Рис. 7

Результати тестування у відсотках. Емотивний тип.

Надмірна чутливість, вразливість, глибоко переживає найменші неприємності, надмірно чутливий до зауважень, невдач, тому в нього частіше сумний настрій (рис. 8).

Рис. 8

Результати тестування у відсотках. Педантичний тип.

Високі оцінки говорять про ригідність, інертність психічних процесів, про тривалі переживання травмуючих подій. Виражена занудливість у вигляді "переживання" подробиць, на службі здатний замучити відвідувачів формальними вимогами, виснажує домашніх надмірної акуратністю (рис. 9).

Рис. 9

Результати тестування у відсотках. Тривожний тип.

Знижений фон настрою, побоювання за себе, близьких, боязкість, невпевненість в собі, крайня нерішучість, довго переживає невдачу, сумнівається в своїх діях (рис.10).

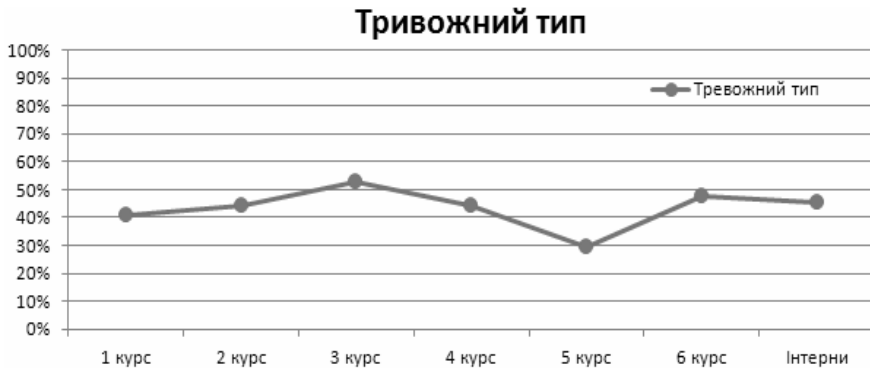

Рис.10

Результати тестування у відсотках. Циклотимічний тип.

Зміна гіпертимічної і дистимної фаз поведінки. Товарицькість циклічно змінюється (висока в період підвищеного настрою і низька в період пригніченості) (рис.11).

Рис.11

Результати тестування у відсотках. Демонстративний тип.

Виражено прагнення бути в центрі уваги і домагатися своїх цілей за будь-яку ціну: сльози, неприємність, скандали, хвороби, хвастощі, наряди, незвичайне захоплення, брехня. Легко забуває про свої погані вчинки (рис. 12).

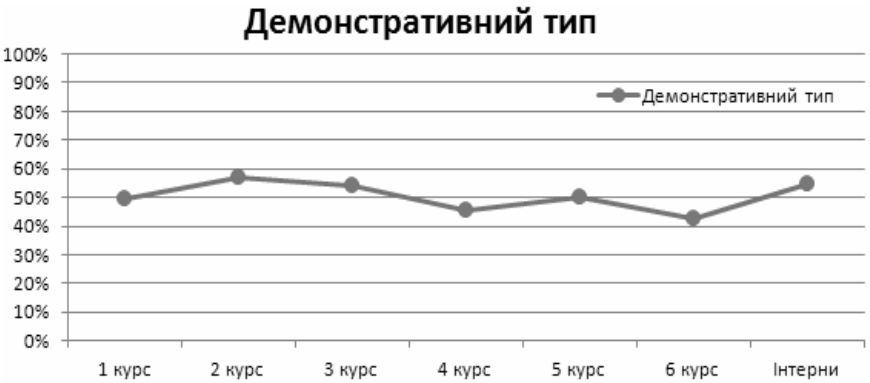

Рис.12

Результати тестування у відсотках. Неврівноважений тип.

Основна риса цього типу – надмірна стійкість емоцій, що поєднується зі схильністю до формування надцінних ідей (рис.13).

Неврівноважений тип

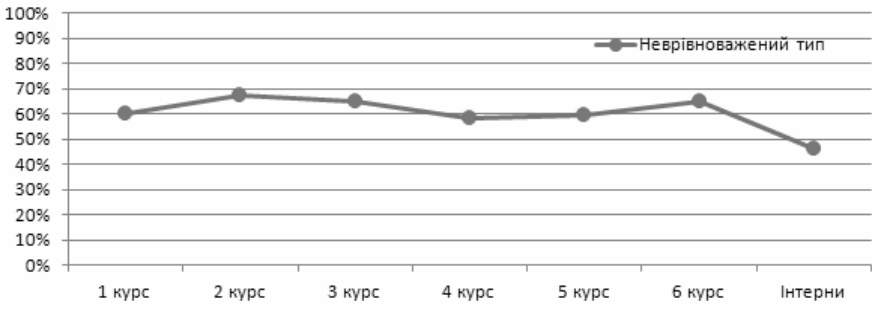

Рис.13

Результати тестування у відсотках. Дистимічний тип.

Цей тип є протилежним гіпертимічному типу, характеризується зниженим настроєм, фіксацією на похмурих сторонах життя, загальмованістю. (рис.14)

Дистимічний тип

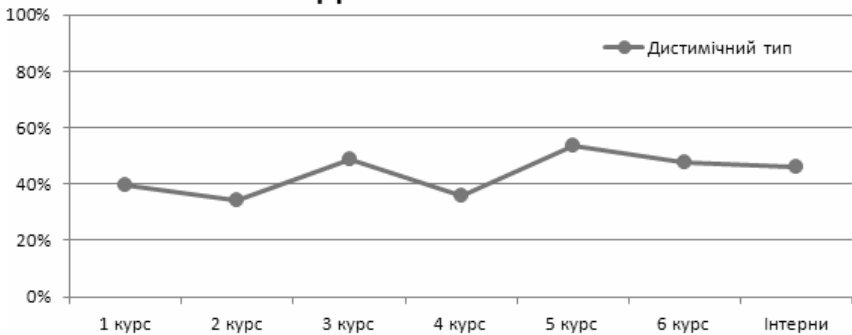

Рис.14

Результати тестування у відсотках. Екзальтований тип.

Особам цього типу властивий великий діапазон емоційних станів, вони легко приходять у захват від радісних подій і у повний відчай від сумних.

Дуже мінливий настрій, емоції яскраво виражені, підвищені відволікання на зовнішні події, балакучість, влюбливість (рис.15).

Екзальтований тип

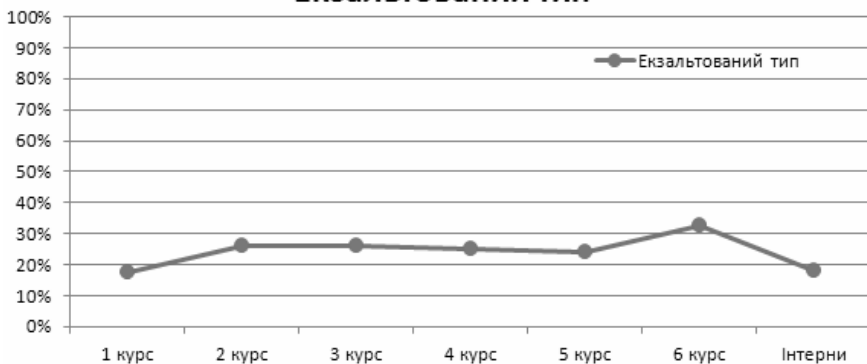

Рис. 15

Таблиця 1

Типи акцентуацій (за курсами навчання, у відсотках)

	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс	Інтерни
Гіпертимний	59	61	61	63	54	45	36
Збудливий	64	66	68	72	77	78	64
Емотивний	57	51	59	50	58	63	37
Педантичний	56	56	59	50	55	60	37
Тривожний	41	45	53	44	30	48	45
Циклотомічний	62	68	66	78	74	63	54
Демонстративний	50	57	54	46	50	43	54
Неврівноважений	60	68	65	58	60	65	46
Дистимічний	40	34	49	36	54	48	46
Екзальтований	18	26	26	25	24	3	18

У ході опитування ми виявили представленість типів акцентуацій характеру серед майбутніх медиків. З'ясували, що характер людини є її невід'ємною частиною. Від його особливостей залежить поведінка людини по відношенню до себе і до роботи. Не тільки характер впливає на діяльність людини, але і сама ця діяльність може формувати характер індивіда.

Різноманіття рис характеру виявляються як у якісному, так і в кількісному вираженні. Навіть люди, що володіють однаковими рисами характеру (наприклад, добротою, щедрістю, чуйністю) є різними. При досягненні кількісної вираженості тієї чи іншої риси характеру граничних

величин виникає так звана акцентуація характеру, яка трактується як крайні варіанти норми як результат посилення його окремих рис. 16.

Результати тестування за типами у відсотках.

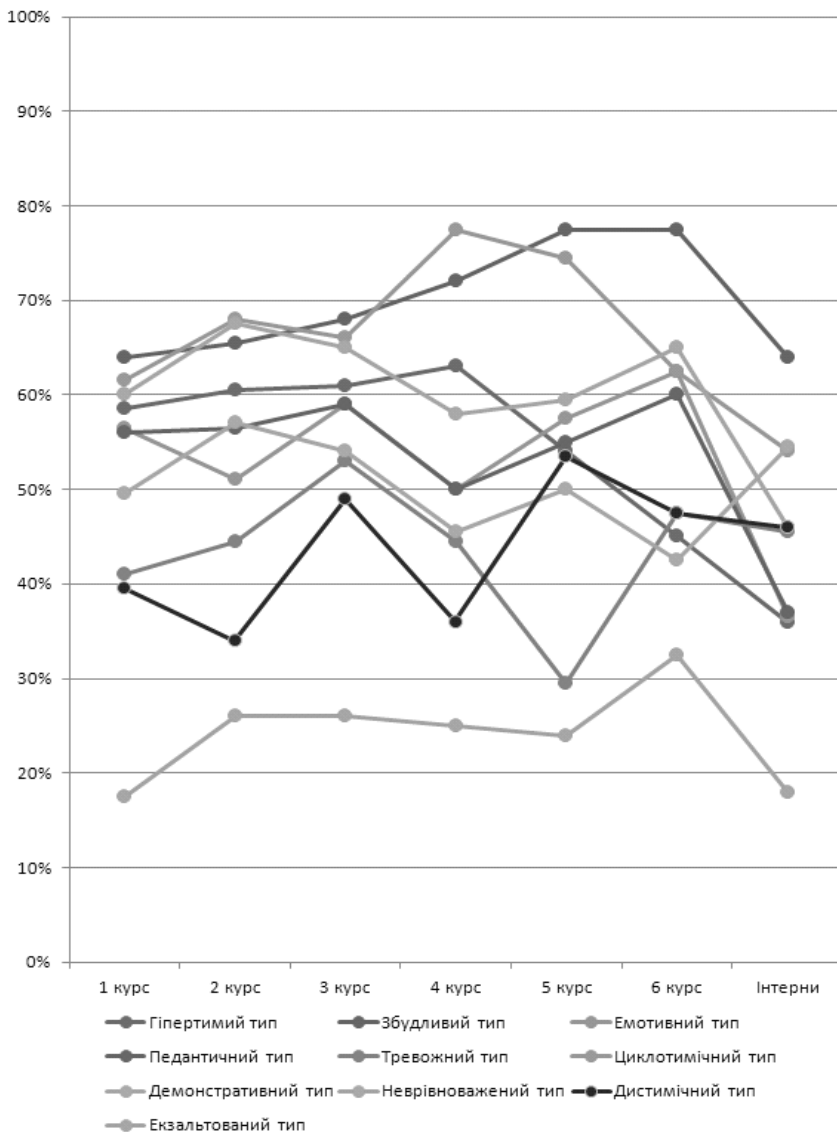

Рис. 16

Висновки. 1. Провівши дослідження за методикою К. Леонгарда, ми встановили, що серед студентів-медиків найбільш поширені збудливий, циклотимічний, неврівноважений типи акцентуації характеру. Це особи, у яких має місце зміна гіпертимічної і дистимної фаз поведінки. Товарииськість циклічно змінюється (висока в період підвищеного настрою і низька в період пригніченості). Також у них підвищена дратівливість, нестриманість, агресивність, похмурість, "занудливість", можливі улесливність, послужливість (як маскування). Схильність до хамства і нецензурної лайки або мовчазності, сповільненість у бесіді. Вони активно і часто конфліктують. Справжній характер людини позначається саме в дрібницях, коли вона перестає стежити за собою, як писав Артур Шопенгауер.

Також серед майбутніх лікарів домінують гіпертимний тип і педантичний тип. Гіпертимний – це надзвичайно контактні, балакучі особи, у яких яскраво виражені жести, міміка, пантоміміка. Вони часто спонтанно відхилиються від початкової теми розмови. У таких осіб виникають епізодичні конфлікти з оточуючими людьми через недостатньо серйозне ставлення до своїх службових і сімейних обов'язків. Люди подібного типу нерідко самі бувають ініціаторами конфліктів, але засмучуються, якщо оточуючі роблять їм зауваження з цього приводу. З позитивних рис, привабливих для партнерів по спілкуванню, людей даного типу характеризують енергійність, жага діяльності, оптимізм, ініціативність. Разом з тим, вони володіють і деякими відразливими рисами: легковажністю, схильністю до аморальних вчинків, підвищеною дратівливістю, недостатньо серйозним ставленням до своїх обов'язків. Вони важко переносять умови жорсткої дисципліни, монотонну діяльність, вимушену самотність. У конфлікти вступають рідко, виступаючи в них скоріше пасивною, ніж активною стороною. Педантичний тип, який на службі та у побуті поводить як формаліст, бюрократ пред'являє оточуючим багато формальних вимог. Разом з тим, педанти охоче поступаються лідерством іншим людям. Іноді "доводять" домашніх надмірними претензіями на акуратність. Їх привабливі риси: сумлінність, акуратність, серйозність, надійність у справах, але є й відразливі, які сприяють виникненню конфліктів, – формалізм, занудливість, буркотіння.

2. Найменше серед студентів-медиків виявилось осіб екзальтованого типу (лабільних). Їм властивий великий діапазон емоційних станів, вони легко приходять в захват від радісних подій і в повний відчай від сумних. У них дуже мінливі настрої, емоції яскраво виражені, підвищені відволікання на зовнішні події, балакучість, влюбливість.

3. Результати даного тестування дозволяють з високою достовірністю судити про наявність чи відсутність акцентуації характеру. Однак навіть яскраво виражену за результатами тесту акцентуацію не можна розгляда-

ти як діагноз. Акцентуація – це тільки особливість особистості, яку слід враховувати при виборі фахової спеціалізації для коригування негативного впливу акцентуацій характеру на професійну самореалізацію.

4. Переважаюча типологія студентів-медиків вказує на надзвичайну важливість організації повноночної відпочинку та дозвілля для студентів-медиків. А прояви акцентуації залежать від психологічної зрілості особистості і деякою мірою – від оточення. Звичайно, акцентуації впливають на життя своїх носіїв, але керує своїм життям все ж сама людина.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розробці системи корекційно-відновлюваних заходів щодо коригування негативного впливу акцентуацій характеру на професійну самореалізацію майбутніх лікарів.

Список використаних джерел

1. Колесниченко, В.О. Роль акцентуаций характера в самореализации личности : автореф. дис... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 "Общая психология, психология личности, история психологии". Москва, 2013. 19 с.

2. Корольчук, М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. Київ : Ніка-центр, 2006. 580 с.

3. Корольчук М.С. Теорія і практика професійного психологічного відбору. Київ : Ніка-центр, 2006. 580 с.

4. Лазуренко О.О. Емоційна компетентність лікаря, теоретичні підходи дослідження проблем формування. Монографія Київ: ТОВ "НВП "Інтерсервіс", 2018. 221с.

5. Леонгард К. Акцентуированные личности Киев, Издательский дом Феникс, 2000. 236 с.

6. Леонова, А. Б. Комплексная стратегия анализа профессионального стресса: от диагностики к профилактике и коррекции. Психологический журнал . 2004. № 2. С. 75-85

7. Лефтеров, В. Особистісно-професійний розвиток фахівців екстремальних видів діяльності засобами психологічного тренінгу [Текст]. Психологія і суспільство. 2012. № 2. С. 91-107.

8. Максименко К.С. Переживання негативних психічних станів особистістю. Київ: КММ, 2011. 184 с.

9. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. Київ: Видавництво ТОВ "КММ", 2006. 240 с.

10. Максименко С.Д. Загальна психологія: Київ: Нова книга, 2006. 688 с.

11. Практикум із групової психокорекції : підручник / С. Д. Максименко [и др.]. Київ : Видавничий Дім "Слово", 2015. 752 с.

12. Максименко С.Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості. Київ: Видавництво Європейського університету, 2010. 152 с.
13. Максименко С.Д. Психологія особистості. Київ: Видавництво ТОВ "КММ", 2007. 296 с.
14. Максименко С.Д., Євтух М.Б., Цехмістер Я.В., Лазуренко О.О. Підручник Психологія і педагогіка. Видавничий дім "Слово", 2012. 584 с.
15. Максименко С.Д., Коваль І.К., Максименко К.С., Папуча М.В. Медична психологія /За редакцією академіка С.Д. Максименка. Вінниця: Нова Книга, 2008. 520 с.
16. Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Максименко К.С. Диференційна психологія. Київ: Видавничий Дім "Слово", 2013. 600 с.
17. Михайлова Т.И. Психофизиологический базис агрессивности в связи с акцентуациями характера. Клінічна та експериментальна медицина. Вид-во мед. ін.-ту Сумського держ. ун-ту . 2012. 134-138 с.
18. Моляко В. О. Стратегії творчої діяльності. Київ: Освіта України, 2009. 708 с.
19. Пономаренко В.В. Практическая характерология с элементами прогнозирования и управления поведением. Ростов: Феникс, 2006 . 252 с.
20. Пряжников, Н. С. Психология труда и человеческого достоинства / Н. С. Пряжников, Е. Ю. Пряжникова. Москва: Академия, 2005. 216 с.
21. Резапкина, Г. Акцентуация и выбор профессии. Первое сентября. Школьный психолог. 2010. № 20. С. 25-32.
22. Семке В.Я. Психосоциальные и биологические факторы психической дезадаптации. Томск, РАСКО, 2009. 204 с.
23. Сериков, В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. В. Сериков, В. А. Болотов. Педагогика. 2003. № 10. С. 32-40.
24. Формування психолого-фізіологічної стійкості, профілактика стресів, розумових, емоційних та інших перевантажень обдарованих дітей і молоді, виховання у них патріотизму й громадянської позиції у процесі навчання та виховання [Текст] : навч. посіб. / С. Д. Максименко [та ін.] ; ред.: С. Д. Максименко, В. Ф. Москаленко ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Купріянова, 2004. 192 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Kolesnichenko, V.O. The role of character accentuation in personality self-realization: author. dissertation ... Cand. psych. Sciences: Special. 19.00.01 "General psychology, personality psychology, history of psychology". Moscow, 2013. 19 p.

2. Korolchuk, M.S. Socio-psychological support of activity in ordinary and extreme conditions: [textbook for students of higher education] / M.S. Korolchuk, V.M. Krainyuk. Kyiv: Nika-Center, 2006. 580 p
3. Korolchuk M.S. The theory and practice of professional psychological selection. Kyiv: Nika-Center, 2006. 580s.
4. Lazurenko O.O. Emotional competence of the doctor, theoretical approaches to the study of formation problems. Monograph Kiev: LLC "Scientific-Production Company" Interservice ", 2018. 221s.
5. Leonard K. Accentuated personalities Kiev, Phoenix Publishing House, 2000. 236 p.
6. Leonova, A.B. A comprehensive strategy for the analysis of occupational stress: from diagnosis to prevention and correction. Psychological journal. 2004. № 2. P. 75-85
7. Lefterov, V. Personally-professional development of specialists of extreme types of activity by means of psychological training [Text]. Psychology and society. 2012. № 2. P.91-107.
8. Maksimenko K.S. Experiencing negative mental states as a person. Kyiv: KMM, 2011. 184 p.
9. Maximenko S.D. Genesis of personality realization. Kyiv: KMM Publishing House, 2006. 240 p.
10. Maximenko S.D. General Psychology: Kyiv: New Book, 2006. 688 p.
11. Workshop on group psycho-correction: a textbook / SD Maksimenko [et al.]. Kyiv: Slovo Publishing House, 2015. 752 p
12. Maksimenko S.D. Psychological mechanisms of origin, formation and exercise of personality. Kyiv: Publisher of the European University, 2010. 152 p.
13. Maksimenko S.D. Psychology of personality. Kyiv: KMM Publishing House, 2007. 296 p.
14. Maksimenko S.D., Yevtukh M.B., Tshemister Y.V., Lazurenko O.O. Textbook Psychology and Pedagogy. Slovo Publishing House, 2012. 584s.
15. Maksimenko S.D., Koval I.K., Maksimenko K.S., Papucha M.V. Medical Psychology / Edited by Academician S.D. Maximenko. Vinnytsia: New Book, 2008. 520 p.
16. Maksimenko S.D., Tshemister Y.V., Maksimenko K.S. Differential psychology. Kiev: Slovo Publishing House, 2013. 600 p.
17. Maksimenko S.D., Tshemister Y.V., Maksimenko K.S. Differential psychology. Kiev: Slovo Publishing House, 2013. 600 p.
18. Mikhailova T.I. Psychophysiological basis of aggression in connection with character accentuations. Clinical and experimental medicine. Kind of honey. institute of Sumy state. un-tu. 2012. 134-138 p.
19. Molyak O. Strategies of creative activity. Kyiv: Education of Ukraine, 2009. 708 p.

20. Ponomarenko V.V. Practical Characteristics with elements of prediction and behavior management. Rostov: Phoenix, 2006. 252s.
21. Pryazhnikov, N.S. Psychology of labor and human dignity / NS Pryazhnikov, E. Yu. Moscow: Academy, 2005. 216 p.
22. Rezapkina, G. Accentuation and the choice of profession. The first of September. School psychologist. 2010. № 20. S. 25-32.
23. Semke V.Ya. Psychosocial and biological factors of mental maladaptation. Tomsk, RASKO, 2009. 204 p.
24. Serikov, V.V. The competence model: from idea to educational program / VV Serikov, VA Bolotov. Pedagogy. 2003. № 10. S. 32-40.
25. Formation of psychological and physiological stability, prevention of stress, mental, emotional and other overloads of gifted children and youth, education of patriotism and their civic position in the process of education and upbringing [Text]: textbook. tool. / SD Maximenko [and others]; editors: S.D. Maksimenko, V.F. Moskalenko; Nat. honey. them. O.O. Bogomolets, Institute of Psychology. G.S. Kostyuk APS of Ukraine. – K.: Kupriyanov, 2004. 192 p.

N.Ya. Sinyavskaya. Determining the personality type of medical students as an adaptation potential for future physicians. The essence of the concept of "accentuation" is considered in the article, its types and influence not only on character formation, but also on personality as a whole are analyzed. It is found that the behavior of the person and the attitude to learning depend on the characteristics of the person's character. It is emphasized that upon reaching the limits of quantitative expressiveness of one or another character trait, a certain accentuation arises, which is interpreted as extreme variants of the norm, as a result of strengthening of individual features.

The results of the study of character accentuation among medical students by the method of K. Leonhard are presented; identified the most common, dominant and least common types of accentuation among them. It is emphasized that character accentuations should be taken into account when choosing a professional specialization to correct their negative impact on professional self-realization.

We see the prospects for further research in the development of a system of corrective-restorative measures to correct the negative impact of character accentuation on the professional self-realization of future doctors.

Keywords: *accentuation, types of accentuation, character, character typology, personality.*